

Remissvar

angående EU:s grönbok om psykisk ohälsa

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Pensionärernas Riksorganisation (PRO) har beretts tillfälle att framföra synpunkter på ovannämnda handling och får med anledning av remissen anföra följande, varvid huvudvikten läggs vid psykisk hälsa för äldre.

Inledning

Syftet med föreliggande Grönbok är att få igång en debatt med EU-institutionerna, regeringarna, hälsopersonal, berörda parter inom andra sektorer, det civila samhället med sina patientorganisationer och forskningssamfundet om vikten av den psykiska hälsan för EU och behovet av en strategi på EU-nivå och dess eventuella prioriteringar. EU-kommissionen har för avsikt att offentliggöra resultatet av samrådsförfarandet tillsammans med ett eventuellt förslag till en strategi för psykisk hälsa i EU före utgången av 2006.

Regeringen önskar i remissyttrandena särskilt få synpunkter på:

Vilken betydelse har befolkningens psykiska hälsa för EU:s strategiska mål, såsom att skapa en utveckling som leder till långsiktigt välstånd i EU, stödja EU:s engagemang för solidaritet och social rättvisa och märkbart förbättra livskvaliteten för EU:s befolkning,

Kommer utvecklingen av en övergripande EU-strategi för psykisk hälsa att tillföra pågående och planerade åtgärder ett mervärde, och är de prioriteringar som föreslås i grönboken relevanta,

Är de initiativ som föreslås i Grönboken relevanta för att stödja samarbetet mellan medlemsstaterna, främja integreringen av psykisk hälsa i hälsopolitiken och annan politik och i berörda parters åtgärder, och för att bättre förena forskning och politik som rör psykisk hälsa.

Nuläget - psykisk ohälsa ett växande problem också för äldre

Av redovisningen i Grönboken framgår bl.a. att de vanligaste formerna för psykisk ohälsa är ångest och depression. I Sverige har idag omkring en tredjedel av alla äldre, motsvarande en halv miljon, någon form av behandlingskrävande psykisk störning. Med den växande gruppen äldre kommer även äldre med psykiska störningar att växa. Depression och ångest är de vanligaste psykiska sjukdomstillstånden för denna grupp äldre. Flera svenska undersökningar har visat att det är mycket vanligt att man inom primärvården har svårt att känna igen psykisk sjukdom hos äldre. Många får därför inte tillgång till effektiv behandling. Bland alla åldersgrupper är självmord vanligast efter 65 år och orsaken är nästa alltid depression.

PRO vill markera det angelägna i att i dokumentation och förslag markeras hur omfattande psykisk störning är hos äldre och vilka särskilda insatser som kan vara lämpliga och motiverade för dessa. Det är enligt PRO särskilt angeläget

att beakta äldres speciella förhållanden och behov av anhörighjälp och det stöd som närstående bör erhålla från samhället.

EU:s strategiska mål

Personer med psykisk ohälsa och däribland många äldre utgör i många avseenden en förbisedd grupp som därför själva och även som grupp har svårt att göra sig hörd och få sina intressen tillgodosedda. Detta förhållande gör det speciellt angeläget att inom EU verka för förbättrad psykisk hälsa för att uppnå EU:s strategiska mål. Särskilt viktigt är i detta sammanhang att med dessa insatser stödja EU:s engagemang för solidaritet och social rättvisa.

Behovet av EU-strategi för psykisk hälsa

I Grönboken anges att en strategi på EU-nivå för psykisk hälsa skulle ge följande mervärde, nämligen

En ram för utbyte och samarbete mellan medlemsstaterna.
Ökad samordning av åtgärderna på olika politikområden.
En plattform som underlättar för berörda parter, såsom patientorganisationer och organisationer i det civila samhället, att finna lösningar.

Kommissionen föreslår sammanfattningsvis att en EU-strategi för psykisk hälsa inriktas på följande:

Främjande av allas psykiska hälsa.

Förebyggande åtgärder mot psykisk ohälsa.

Bättre livskvalitet för psykiskt sjuka eller funktionshindrade genom social integrering och skydd för deras rättigheter och värdighet.

Utveckling av system för information, forskning och kunskap om psykisk hälsa i EU.

PRO vill erinra om att psykisk ohälsa i hög grad är behandlingsbar och dessutom till låga kostnader på grund av nya läkemedel. PRO konstaterar dock och med remissmaterialet som underlag att psykisk ohälsa är ett genomgående stort problem inom hela EU-området och att verkningsfulla insatser av olika slag inom såväl EU som nationellt erfordras för att befrämja psykisk hälsa. Den av EU-kommissionen föreslagna och här ovan presenterade strategin finner PRO lämplig för att generellt inom gemenskapen implementera hälsobefrämjande åtgärder med nationella insatser och härvid i de olika EU-länderna ha EU-strategin som riktmärke. PRO vill i egenskap av Sveriges största pensionärsorganisation särskilt ta fasta på vad som nämns om organisationernas betydelse för att dels delta i att finna lösningar, dels medverka i integrering av personer med psykiska problem och i spridande av kunskap och information. Att från samhällets sida erkänna och stödja föreningslivet är därför en viktig insats för att stärka organisationernas insatser att förebygga ohälsa och även och inte minst genom stöd och gemenskap medverka till återanpassning av personer med psykiska problem.

Främja hälsa och förebygga psykisk ohälsa

Under detta avsnitt av Grönboken aktualiseras bl.a. främjande av den psykiska hälsan för äldre. Det framhålls att en åldrande EU-befolkning med därtill hörande konsekvenser för den psykiska hälsan kräver en effektiv insats. Hög ålder medför många stressfaktorer som kan öka den psykiska ohälsan såsom nedsatt funktionsförmåga och social isolering. Depression sent i livet

och åldersrelaterade neuropsykiatriska tillstånd såsom demens kommer att öka sjukdomsburden när det gäller psykiska sjukdomar. Stödåtgärder har visat sig förbättra det psykiska välbefinnandet hos den äldre befolkningen. Exempel på insatser som i EU-projekt visat sig vara framgångsrika har varit sociala nätverk, uppmuntrande av fysisk aktivitet och deltagande i lokal ideell verksamhet.

PRO:s erfarenhet stämmer väl överens med den ovanstående beskrivningen av psykisk ohälsa för äldre och även det exempel på insatser som nämns. Det är sålunda angeläget - att i kommande förslag från kommissionen till rådets rekommendation om främjande av den psykiska hälsan - kommer att ingå åtgärder avseende främjande av den psykiska hälsan för äldre.

Förebygga depression

Inom PRO kommer vi ofta i kontakt med personer vars make eller maka avlidit och därför befinner sig i svår nedstämdhet som kan leda till allvarlig depression. Sådana situationer är så vanliga att vi inom PRO anset det angeläget att ge medlemmarna fördjupad kännedom om innebörden i och problemen med nedstämdhet och depression och vilket stöd vi inom organisationen kan svara för. Vi har alltså en studieverksamhet för dessa frågor med ett anpassat studiematerial som fokuserar på frågeställningarna och problemen för att såsom medmänniska ställa upp med stöd i en svår situation

Förbättra informationen och kunskapen om den psykiska hälsan i EU

PRO instämmer i behovet av insatser för att få bättre kunskap om den psykiska hälsans betydelse och konsekvenserna av psykisk ohälsa på livskvalitet, ekonomisk och social välfärd, social integrering och grundläggande rättigheter. Som framhållits tidigare i vårt yttrande har personer med psykisk ohälsa själva och även som grupp svårt att göra sig hörd och få sina intressen tillgodosedda. Dessa förhållanden gör det enligt PRO särskilt angeläget med bättre information och kunskap om deras situation.

En EU-plattform för psykiskt hälsa

En EU-plattform för psykisk hälsa bör enligt Grönboken främja sektorövergripande samarbete och samsyn om psykisk hälsa genom att engagera ett flertal olika aktörer inom professionen samt representanter för det civila samhället. PRO finner det angeläget att i det samrådsförfarande som föreslås inrymma organisationer på olika områden och däribland sådana som representerar äldre och deras intressen och erfarenheter

Stockholm den 15 mars 2006
PENSIONÄRERNAS RIKSORGANISATION

Lars Wettergren
Ordförande

Håkan Walander
Socialpolitiskt sakkunnig